

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

P R O G R A M A

PENTRU EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

**DISCIPLINA DE EXAMEN:
LIMBA ȘI LITERATURA ITALIANĂ MATERNĂ**

2015

I. PREZENTARE

Examenul național de definitivare în învățământ, conform Legii Educației Naționale, cu modificările și completările ulterioare, finalizează formarea inițială a celor care doresc ocuparea funcțiilor didactice din învățământul preuniversitar. Mai mult, titularizarea în sistemul național de învățământ este condiționată de promovarea acestui examen.

Programa de *Limba și literatura italiană maternă* și *Metodica predării limbii și literaturii italiene* se adresează cadrelor didactice care susțin examenul de definitivare în învățământ în specialitatea limba și literatura italiană maternă.

Programa este concepută ca bază necesară și utilă atât pentru perfecționarea continuă, cât și pentru testarea / evaluarea concepției, cunoașterii, înțelegerii și interpretării principalelor roluri profesionale ale funcției din perspectiva nivelurilor carierei didactice. Acestea se vor corela cu normativitatea psihopedagogică - pe baza căreia sunt proiectate, aplicate și inovate structurile și unitățile de competențe - cunoștințele, abilitățile, valorile și atitudinile - corespunzătoare standardelor și statutului asumat/jucat de cadrul didactic în unitățile de învățământ preuniversitar din România.

Profesionalizarea pentru cariera didactică constituie un continuu proces de formare și dezvoltare a ansamblului de competențe care permit asumarea de roluri și realizarea de sarcini profesionale specifice, la un nivel corespunzător de performanță.

Examenul este orientat spre a evalua calitatea concepției didactice și modalitățile concrete prin care profesorul pune elevii în situații de învățare eficiente pentru a conduce la formarea capacităților și competențelor prevăzute în programele școlare.

II. COMPETENȚE GENERALE

1. Competențe de organizare instituțională și de management al resurselor umane:

- de a organiza activități cu elevii și cu părinții acestora - sau în colaborare cu comunitatea locală sau adulții;
- de a gestiona timpul, spațiul și resursele de care dispune sala și instituția în care lucrează;
- capacitatea de a organiza și menține un mediu educațional sigur și stimulativ, propice educației (în care elevii să se simtă în siguranță, dar și suficient stimulați).

2. Competențe de relaționare:

- de a sprijini și încuraja interacțiunile dintre elevi;
- de a cunoaște potențialul și nevoile educaționale ale fiecărui elev;
- de a asigura echilibrul între concentrarea pe realizarea sarcinii stabilite și concentrarea pe relațiile cu elevii;
- de a-i forma pe elevi pentru a-și asuma responsabilități;
- de a stimula interesul pentru cunoaștere al elevilor;
- de a crea un climat plăcut, stimulativ în sala de clasă;
- de a relaționa cu fiecare elev în parte, în funcție de caracteristicile și de nevoile lui specifice;
- de a relaționa cu părinții, alte cadre didactice și adulți, în condiții de parteneriat educativ;
- de a colabora și coopera cu colegii pentru îndeplinirea proiectelor educaționale instituționale și individuale;
- de a colabora cu profesorii logopezi, consilierii școlari și alți profesioniști în realizarea obiectivelor educaționale și în sprijinirea tuturor elevilor;
- de a promova relații pozitive, colegiale la nivel instituțional și interinstituțional.

3. Competențe de comunicare:

- de a crea oportunități prin care să se obțină feedback-ul necesar de la elevi;
- de a răspunde întrebărilor elevilor, în așa fel încât să-i stimuleze a dori să știe mai mult;
- de a se exprima divers, în funcție de individualitatea fiecărui elev în parte (de interese, nivel de cunoaștere, aptitudini, caracteristici emoționale și de personalitate);
- de a comunica propria experiență către colegi, a extrage esențialul și a promova o pedagogie activă, participativă, reflexivă;
- de a sintetiza experiența altor colegi și a extrage elementele necesare îmbunătățirii practicilor educaționale.

4. Competențe psihologice:

- de a avea maturitate afectivă (echilibru emoțional, stabilitate, capacitatea de a nu se lăsa afectat emoțional de comunicări pozitive sau negative ale elevilor sau părinților, capacitatea de a stabili distanțe afective corespunzătoare relațiilor didactice);
- de a gândi în timp real (de a găsi soluții adecvate momentului și nu de a veni cu clișee sau stereotipii);
- de a relaționa în același timp cu mai mulți elevi diferiți (fără a deveni excedat, iritați și fără a uniformiza);

- interes real, intrinsec pentru munca didactică;
- de a promova noul și inovația în educație.

III. TEMATICA DE SPECIALITATE

A. Competențe specifice pentru examenul de definitivare în învățământ în specialitatea limba și literatura italiană maternă, metodică predării:

1. Competențe de comunicare și relaționare:

- utilizarea conceptelor și teoriilor moderne de comunicare: orizontală/ verticală, complexă, diversificată și specifică;
- manifestarea comportamentului empatic și a „orientării helping”;
- proiectarea, conducerea și realizarea procesului instructiv-educativ, ca un act de comunicare;
- facilitarea comunicării învățător/ institutor-copii-părinți – alte cadre didactice;
- valorificarea metacomunicării în optimizarea relațiilor între cadre didactice;
- exprimarea orală cursivă, înțelegerea și utilizarea corectă a semnificațiilor structurilor verbale/ orale, a semnificațiilor mijloace de limbajul scris;
- utilizarea creativă și expresivă a limbajului oral;
- accesarea diverselor surse de informare în scopul documentării;
- derularea unor proiecte de parteneriat școală-familie-comunitate.

2. Competențe metodologice:

- cunoașterea conținuturilor disciplinei;
- utilizarea corectă și adecvată contextuală a limbii italiene;
- utilizarea competentă a documentelor școlare;
- realizarea proiectării demersului didactic în conformitate cu cerințele curriculumului național;
- folosirea unor metode adecvate vârstei elevilor și tipului de clasă în abordarea unui text (literar/non-literar) în vederea formării și dezvoltării competențelor generale și specifice ale elevilor, conform programei școlare;
- folosirea corectă a conceptelor și noțiunilor culturale necesare situării în context istoric și cultural a unui text literar;
- folosirea unor metode variate și adecvate pentru formarea la elevi a competențelor de receptare și producere a mesajelor orale și scrise;
- folosirea unor procedee diverse și adecvate pentru formarea de competențe de comunicare și de interacțiune orală și în scris;
- conștientizarea și transmiterea unor atitudini interculturale pozitive;
- construirea unor demersuri didactice interactive prin adecvarea strategiilor didactice la conținuturi;
- proiectarea și realizarea demersului didactic trans-, inter- și multidisciplinar.

3. Competențe de evaluare și autoevaluare a activității didactice:

- utilizarea conceptelor cu care operează evaluarea și a teoriilor moderne în domeniu;
- proiectarea unei evaluări eficiente, organic integrată în activitatea instructiv-educativă;
- folosirea unor metode variate și adecvate de evaluare a competențelor elevilor de receptare și producere a mesajelor scrise și orale și de interacțiune în diverse contexte de comunicare;
- utilizarea strategiilor adecvate de evaluare/ autoevaluare individuală/ de grup, precum și a strategiilor de interevaluare.

4. Competențe psiho-sociale:

- selectarea și aplicarea unor comportamente prosociale adecvate, de adaptare eficientă și rapidă la schimbările sociale și la provocările existente;
- operarea cu metode și tehnici eficiente de cunoaștere a naturii umane, în vederea unei comunicări eficiente cu toți partenerii;
- identificarea și aplicarea unor metode și mijloace eficiente de lucru cu elevii, pentru stimularea și facilitarea procesului de socializare a acestora;
- identificarea situațiilor conflictuale într-o relație, analizarea acestora și rezolvarea optimă a conflictului, prin aplicarea unui management eficient, care să valorifice influențele educaționale pozitive ale conflictului;
- asumarea rolului social pentru care a optat, în contextul unei imagini de sine adecvate propriei personalități și propriului status profesional deținut;

- construirea unui climat educativ interactiv, de cooperare, stimulativ cu scopul creșterii eficienței rezultatelor activităților didactice.

5. Competențe tehnice și tehnologice:

- adoptarea unei conduite psihopedagogice inovatoare în plan profesional;
- selectarea metodelor optime în vederea asigurării formării deprinderilor practice.

B. Limba italiană

1. Fonetică și ortografie. Regulile de pronunție; grupuri consonantice și vocalice; accentul; despărțirea în silabe; "troncamento"; eliziunea; punctuația.

2. Elemente de lexicologie: formarea cuvintelor, derivarea cu sufixe și prefixe, compunerea. Relații semantice în semantica lexicală: polisemia și omonimia; sinonimia, antonimia.

3. Morfologie.

- Substantivul: genul, numărul; formarea genului feminin și a pluralului; substantive cu două forme de plural, substantive defective de singular/plural, pluralul substantivelor compuse.

- Articolul: hotărât, nehotărât, partitiv. Folosirea și omiterea articolului. Prepoziții articulate.

- Adjectivul calificativ: forme regulate, neregulate, invariabile. Gradele de comparație ale adjectivelor: forme analitice și sintetice.

- Pronumele personal: forme accentuate, neaccentuate în acuzativ și dativ, combinate; pronumele reflexiv, de politețe, posesiv, demonstrativ, relativ, interogativ, nehotărât.

Adjectivele pronominale. *Ci, vi, ne* cu valoare pronominală și adverbială.

- Numeralul: clasificare, folosirea numeralului cardinal și ordinal.

- Verbul: conjugare și diateză. Modurile și timpurile. Conjugarea verbelor regulate, neregulate, defecte. Folosirea auxiliarelor. Acordul participiului trecut. Folosirea formelor pronominale cu imperativul și cu modurile impersonale. Folosirea conjunctivului. "Periodo ipotetico". Concordanța timpurilor la indicativ și conjunctiv. Vorbirea directă și indirectă.

- Adverbul: clasificare și formare; gradele de comparație.

- Prepoziția, conjuncția, interjecția.

4. Sintaxa:

- Sintaxa propoziției și a frazei. Subiectul, predicatul, atributul, apozitia, complementul. Coordonarea și subordonarea. Propoziții implicite și explicite. Tipuri de propoziții: relativă, comparativă, completivă directă, subiectivă, temporală, modală, concesivă, consecutivă, cauzală, condițională, finală.

5. Elemente de pragmalingvistică:

- actele de limbaj; enunțuri-tip de realizare a diferitelor tipuri de acte;

- tipuri de discurs/text: descriptiv, narativ, poetic, argumentativ, informativ și expozitiv – caracteristici generale, moduri de structurare în perspectiva aplicațiilor didactice.

N.B. Subiectele vor fi tratate în special din perspectiva aplicării la clasă și din cea a dificultăților de achiziție specifice elevilor.

Bibliografie recomandată:

Pîrvu, Elena - *Gramatica limbii italiene*, orice ediție;

Serianni, Luca - *Grammatica italiana*, orice ediție;

M. Dardano e P. Trifone - *La lingua italiana*, Bologna, Zanichelli, orice ediție.

B. Literatura italiană

1. Dante Alighieri - *Divina Commedia*;
2. Francesco Petrarca - *Il Canzoniere*;
3. Giovanni Boccaccio - *Il Decameron*;
4. Carlo Goldoni și reforma teatrului - *La Locandiera, I Rusteghi, La Bottega del caffè*;
5. Alessandro Manzoni - *I promessi sposi*;
6. Giacomo Leopardi - *Canti*;
7. Giovanni Verga și verismul - *I Malavoglia*, nuvelistica: *Vita dei campi*;
8. Italo Svevo - *La coscienza di Zeno*;
9. Luigi Pirandello - *Novelle per un anno, Il fu Mattia Pascal, Sei personaggi in cerca d'autore, Enrico IV*;
10. Giuseppe Ungaretti - *Allegria, Sentimenti del tempo*;
11. Eugenio Montale - *Ossi di seppia*;
12. Dino Buzzati - *Sessant'anni di vita*;
13. Umberto Eco - *Il nome della rosa, La misteriosa fiamma della regina Loana*;

14. Alessandro Baricco -*Oceano mare*;
15. Niccolò Ammaniti -*Io non ho paura, Come Dio comanda*.

Bibliografie recomandată:

1. **Balboni, Paolo** -*Insegnare la letteratura italiana a stranieri. Risorse per docenti di italiano come lingua straniera*, Guerra Edizioni, 2006;
2. **Ferroni, Giulio** -*Storia della letteratura italiana*, orice ediție;
3. **Rosa, Asor** -*Letteratura italiana*, orice ediție;
4. **Santagata, Marco; Carotti, Laura; Casadei, Alberto** -*Il filo rosso. Antologia e storia della letteratura italiana ed europea*, Roma-Bari, Laterza Edizioni Scolastiche, 2006, voll. I-III;
5. **Tellini, Gino** -*Letteratura italiana. Un metodo di studio*, Mondadori Education, 2011;
6. **R. Luperini, P. Cataldi, L. Marchiani, F. Marchese** -*Manuale di letteratura – I saperi di base: autori e opere, temi e immagini*, (voll. 1 - 4), G. B. Palumbo Editore, 2006.

IV. DIDACTICA ȘI METODICA PREDĂRII

Didactica generală și metodică predării limbii italiene în regim de limbă maternă:

1. Obiectivele predării/ învățării limbii italiene conform Curriculum-ului Național actual.
2. Forme de organizare și proiectare didactică: proiectarea didactică, condiție a unei activități didactice de calitate; funcțiile proiectării didactice; conținutul și nivelul proiectării didactice; elaborarea de proiecte pentru unități didactice și secvențe de instruire.
3. Mijloacele de învățământ și integrarea acestora în activitatea didactică: mijloacele de învățământ, suport al activității didactice; valoarea psihopedagogică a mijloacelor de învățământ; modalități de selecționare și utilizare a mijloacelor de învățământ.
4. Formarea competențelor lingvistice (fonetică și ortografie, lexic, morfologie și lingvistică).
5. Formarea competențelor de comunicare (receptarea mesajului oral, exprimarea orală, receptarea mesajului scris, exprimarea în scris).
6. Modalități specifice de prelucrare didactică a elementelor de cultură și civilizație italiană. Exploatarea didactică a documentului autentic.
7. Evaluarea, componentă fundamentală a procesului de învățământ: obiectivele și funcțiile evaluării școlare; strategii de evaluare a randamentului școlar; rolul și importanța evaluării în educarea capacității de autoapreciere, prevenirea eșecului școlar, stimularea performanței școlare și dezvoltarea personalității elevilor; modalități de elaborare a probelor de evaluare și a itemilor.
8. Dinamica relației profesor – elev în procesul de învățământ.

Bibliografie

1. **AA. VV.** – *Ghid de evaluare – Limbi moderne*, SNEE, Ed. Aramis, 2001;
2. **AA. VV.** – *Psihopedagogie*, Ed. Spiru Haret, Iași, 1995
3. **Balboni, P.**, *Didattica dell'italiano a stranieri*, Bonacci, Roma, 1994;
4. **Balboni, Paolo E.** -*Italiano lingua materna. Fondamenti di didattica*, UTET Università, 2006;
5. **Porcelli, Gianfranco** - *Principi di glottodidattica*, Editrice La Scuola, 2013;
6. **De Marco, Anna** (a cura di) -*Manuale di glottodidattica*, Carocci editore, 2012;